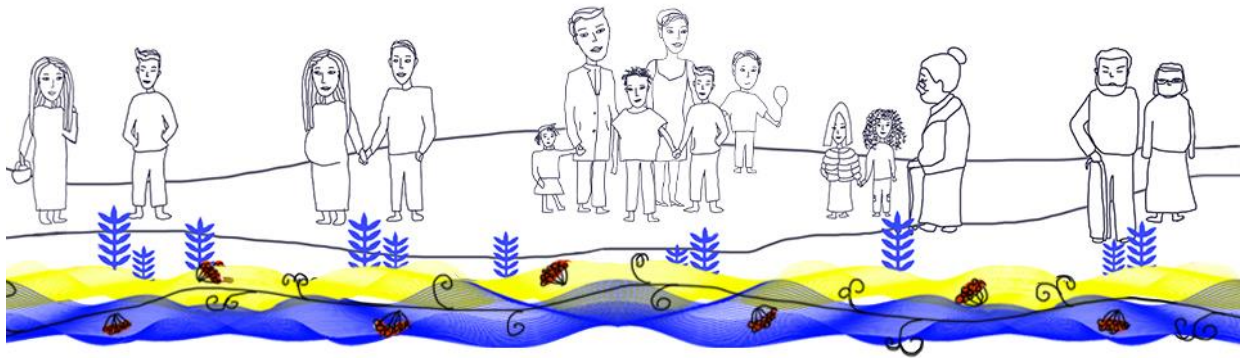

матеріали науково-практичної конференції
**«УКРАЇНСЬКА СІМ'Я
в МІЖКУЛЬТУРНИХ та ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНИХ ВИМІРАХ
СУЧАСНОСТІ»**
14-15 травня 2026 року, онлайн
(Київ-Миколаїв)

УДК: 316.36:159.922.27+392.3+173]: 355.01(470:477)"2022/..."(082)

У 45 Українська сім'я в міжкультурних та трансдисциплінарних вимірах сучасності
[Електронний ресурс] : зб. наук. праць наук.-практ. конф. (14–15 травня 2026 р.) / Ін-т
соц. та політ. психології НАПН України, Ін-т мистецтвознав., фольклорист. та етнол.
ім. М. Т. Рильського НАН України; [за наук. ред. Г. М. Бевз, Л. Г. Бобрової,
Г. Б. Бондаренко]. – Київ, 2026. – 73 с.

До збірника увійшли матеріали науково-практичної конференції «Українська сім'я в міжкультурних та трансдисциплінарних вимірах сучасності», присвячені осмисленню сучасних викликів, ресурсів і перспектив розвитку української сім'ї в умовах суспільних трансформацій та російської воєнної агресії. Представлені праці охоплюють широкий спектр питань, пов'язаних із функціонуванням сім'ї, збереженням її культурних традицій, розвитком міжпоколінних взаємин, підтримкою родин військовослужбовців, дітей та інших вразливих категорій населення.

Особливістю збірника є поєднання різних наукових і практичних підходів до дослідження сім'ї як соціального, культурного, психологічного, педагогічного та правового феномену. Представлені матеріали відображають трансдисциплінарний характер сучасних досліджень сім'ї, об'єднуючи результати емпіричних і теоретичних розвідок, практичний досвід фахівців, а також наукові пошуки молодих дослідників.

Видання адресоване науковцям, викладачам, студентам, практичним психологам, соціальним працівникам, педагогам, медичним працівникам, етнографам і фольклористам, представникам громадських організацій і всім, хто цікавиться тематикою розвитку та підтримки української сім'ї.

Усі матеріали подано в авторській редакції.

© Автори наукових робіт, 2026
© Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2026
© Інститут мистецтвознавства, фольклористики
та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, 2026

ЗМІСТ

ЗМІСТ	2
ВСТУП	3
<i>Бевз Галина</i> ТЕРМІНОЛОГІЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ІНСТИТУТУ СІМ'Ї: ТЕМАТИЧНИЙ СЛОВНИК-ДОВІДНИК «СІМ'Я І ОСВІТА»	4
<i>Бондаренко Галина</i> СУЧАСНІ МАРКЕРИ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ РОДИНАХ	7
<i>Ващенко Олена</i> АКТУАЛІЗАЦІЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗАХИСНИХ МЕХАНІЗМІВ ПОДРУЖЖЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	10
<i>Гаркавець Іван, Ловка Ольга</i> ДІАГНОСТИКА СТРАТЕГІЙ ПОДОЛАННЯ СТРЕСУ В УКРАЇНСЬКИХ РОДИНАХ: АПРОБАЦІЯ АВТОРСЬКОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ	12
<i>Громова Олена</i> ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ УТВЕРДЖЕННЯ СІМЕЙНИХ ЦІННОСТЕЙ	17
<i>Дудник Вікторія, Погарченко Тетяна</i> СІМЕЙНО-ПРАВОВІ ДОГОВОРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВРЕГУЛЮВАННЯ СУЧАСНИХ СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН.	21
<i>Дяденко Анастасія, Погарченко Тетяна</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ВІДНОСИН ПОДРУЖЖЯ	23
<i>Кресан Ольга</i> СІМЕЙНИЙ НАРАТИВ ЯК МЕХАНІЗМ КОНСТРУЮВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС КРИЗОВИХ ЖИТТЄВИХ ПОДІЙ	25
<i>Кулачек Наталія</i> БАЛАНС «РОБОТА–СІМ'Я» ЯК ЧИННИК ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	28
<i>Наумов Вячеслав</i> МЕТОД ВІДНОВЛЕННЯ ПІСЛЯ ВТРАТ У РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ	30
<i>Лобанов Сергій, Зайчикова Тетяна</i> НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК «ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ ЗАЛЕЖНОЇ ПОВЕДІНКИ»: ПРЕЗЕНТАЦІЯ	32
<i>Павел Мацяшек</i> ПАРАСОЛЬКОВА КОНЦЕПЦІЯ «ПОВІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ»: ІСТОРІЯ ТА РОЗВИТОК	35
<i>Моргун Владислав, Музичко Людмила</i> ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ПРЕДИКТОР ЗАДОВОЛЕНOSTІ ЖИТТЯМ ТА СІМЕЙНИМИ СТОСУНКАМИ	38
<i>Опанасенко Людмила</i> ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОБОТІ СІМЕЙНОГО ПСИХОЛОГА	40
<i>Семенюк Ганна, Ловка Ольга</i> РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ПОДРУЖЖЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: ЕМПІРИЧНІ ПРОФІЛІ	45
<i>Сліпецька Яна, Кутішенко Валентина</i> МОДЕЛЬ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БАТЬКІВ ЩОДО ПІДТРИМКИ ЕМОЦІЙНОГО ДОБРОБУТУ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	48
<i>Сичинська Марія, Столярчук Олеся</i> РОЛЬ ЕМОЦІЙНОЇ РЕГУЛЯЦІЇ БАТЬКІВ У ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ	49
<i>Таранченко Оксана</i> ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ У СТРАТЕГІЯХ ПІДТРИМКИ РОДИН І ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ	52
<i>Хоростківська Квітослава, Мартинюк Ірина</i> СТАВЛЕННЯ ДО ВЛАСНОГО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ З РІЗНИМ СІМЕЙНИМ СТАТУСОМ	55
<i>Фесик Світлана, Фесик Сергій</i> ПРОГРАМА ВОЗЗ'ЄДНАННЯ РОДИН ПІСЛЯ ПОВЕРНЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ДОДОМУ «ГОТОВІ ДО ЗУСТРІЧІ»	57
<i>Чебанюк Олена</i> РІЗДВО В СІМЕЙНІЙ КУЛЬТУРІ УКРАЇНЦІВ	59
<i>Чепіга Злата, Клішевич Наталія</i> ТІЛЕСНО-ОРІЄНТОВАНА ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ПОСТТРАВМАТИЧНИХ ПРОЯВІВ У ЖІНОК, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ НАСИЛЛЯ	62
 <i>ДАНІ ПРО АВТОРІВ</i>	 64
<i>НАДБАННЯ КОНФЕРЕНЦІЇ: ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ</i>	66
<i>ПРОГРАМА II НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «УКРАЇНСЬКА СІМ'Я в МІЖКУЛЬТУРНИХ та ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНИХ ВИМІРАХ СУЧАСНОСТІ»</i>	68

4. Зап. 28. 1. 1929 р. Самарін С. І., в с. Роксоляни Овідіопольського району Одеської обл. – Архівні наукові фонди рукописів та фонозаписів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України, ф. 1-7, од. зб. 782, арк. 25.

Ченіга Злата, Клішевич Наталія

ТІЛЕСНО-ОРІЄНТОВАНА ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ПОСТТРАВМАТИЧНИХ ПРОЯВІВ У ЖІНОК, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ НАСИЛЛЯ

Сучасні умови соціальної нестабільності, зокрема збільшення кількості випадків насильства та травматичних подій, актуалізують необхідність удосконалення підходів до надання психологічної допомоги жінкам, які пережили сексуальне насильство. У цьому контексті психотравма розглядається як багаторівневе явище, що охоплює психоемоційні, нейрофізіологічні, соматичні та поведінкові компоненти. Відповідно, традиційні вербально орієнтовані підходи не завжди забезпечують повноцінне опрацювання травматичного досвіду, що зумовлює доцільність застосування тілесно-орієнтованої терапії. Тілесно-орієнтована терапія ґрунтується на положенні про єдність психічних і тілесних процесів і передбачає використання інтервенцій, спрямованих на усвідомлення тілесних відчуттів, регуляцію дихання, оптимізацію м'язового тону та відновлення сенсорної чутливості. Її метою є інтеграція травматичного досвіду та відновлення цілісності функціонування особистості. Суттєвий внесок у дослідження тілесно-орієнтованих підходів здійснено в межах сучасної психотерапії травми. У працях вітчизняних і зарубіжних дослідників, зокрема Б. ван дер Колка, П. Левіна, Л. Хеллера, Дж. Герман, П. Огден, Б. Ротшильд, розкрито особливості впливу травматичного досвіду на психофізіологічне функціонування особистості та обґрунтовано ефективність тілесно-орієнтованих інтервенцій у процесі психологічного відновлення.

Емпіричні дослідження засвідчують, що застосування тілесно-орієнтованої терапії сприяє зниженню симптоматики посттравматичного стресового розладу, зокрема інтенсивності нав'язливих спогадів, рівня тривожності, гіперзбудження та соматичних проявів стресу. Клінічні спостереження також вказують на зменшення частоти інтрузивних спогадів і покращення якості сну як важливих показників відновлення.

Ключовим показником ефективності є відновлення здатності до саморегуляції. У жінок, які пережили сексуальне насильство, часто спостерігається дисбаланс процесів збудження та гальмування нервової системи. Застосування тілесно-орієнтованих технік сприяє формуванню навичок регуляції психофізіологічних станів через розвиток тілесної усвідомленості, контроль дихання та зниження м'язового напруження. Важливим аспектом терапевтичного впливу є зниження рівня дисоціації, що проявляється у порушенні інтеграції психічних і тілесних процесів. Відновлення контакту з тілом забезпечує поступову інтеграцію травматичного досвіду та формування цілісного самосприйняття. Окрему увагу слід приділити трансформації тілесного

самосприйняття. Травматичний досвід сексуального насильства часто супроводжується формуванням негативного образу тіла, що проявляється у відчутті сорому, відчуження та зниженні тілесної чутливості. У процесі терапії відбувається переосмислення тілесного досвіду, внаслідок чого тіло починає виконувати функцію ресурсу стабілізації та підтримки.

Тілесно-орієнтована терапія також демонструє ефективність у зниженні психосоматичної симптоматики, що проявляється у зменшенні хронічної м'язової напруги, нормалізації дихання, покращенні якості сну та загального соматичного стану. Це свідчить про відновлення фізіологічної регуляції організму та підтверджує доцільність комплексного підходу до подолання наслідків психотравми. Ефективність застосування тілесно-орієнтованої терапії визначається дотриманням принципів безпеки, належним рівнем професійної підготовки фахівця та індивідуалізацією терапевтичного процесу. Порушення цих умов може призвести до надмірної активації травматичних переживань, що підкреслює необхідність клінічно обґрунтованого використання відповідних методів.

У сучасній психотерапевтичній практиці обґрунтовується доцільність інтеграції тілесно-орієнтованих підходів із когнітивними, емоційно-фокусованими та поведінковими інтервенціями, що забезпечує більш стійкі терапевтичні результати та сприяє глибшій трансформації особистісних структур. У довготривалій перспективі тілесно-орієнтована терапія сприяє формуванню адаптивних механізмів функціонування, розвитку здатності до самоспостереження, емоційної регуляції та підтримання стабільного контакту з власним тілом у повсякденному житті.

Таким чином, тілесно-орієнтована терапія є ефективним засобом психологічної допомоги жінкам, які пережили сексуальне насильство, оскільки сприяє редукції симптоматики, інтеграції травматичного досвіду та відновленню психофізіологічної рівноваги. Її застосування забезпечує розвиток навичок саморегуляції, зниження дисоціативних проявів і формування цілісного самосприйняття, що зумовлює доцільність її використання у складі комплексних психотерапевтичних інтервенцій.

Література.

1. Van der Kolk B. A. *The Body Keeps the Score: Brain, Mind, and Body in the Healing of Trauma*. — New York : Viking, 2014. — 464 p.
2. International Psychotraumatology Association. The triphasic model for treating trauma [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://iptrauma.org/docs/the-triphasic-model-for-treating-trauma/> (дата звернення: 25.03.2026).